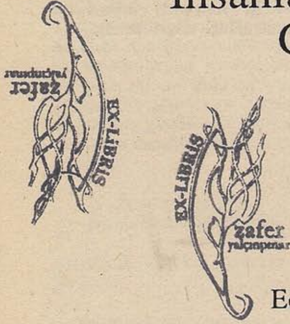
İyilik de, Kötülük de Yalnız İnsanlardan Gelir!

Ece Ayhan

I-

Nereden nereye değil mi?

Kocadığımız sanılarak; (işte bir yanılsama daha size; ama oluyor böyle şeyler bu dünyada, hele üzerinde dönendiğimiz ve de (depreştiğimiz bu gerçekten 'uslu-çocuk-coğrafyası'nda-); *bize 'deccal' da dediler, 'dangalak'da, 'orospunun oğlu da ve pezevengin oğlu'da.. v.s. Ve de 'papaz', 'kaymakam-Kafka', 'Rasputin', 'gizli Yahudi', 'âsi İsa', 'karadelik' 'kral'..* v.s. (Söylenenler içinde yalnız ve yalnız, birbiriyle ilintili, ikisi biraz doğruduy o kadar, ama 1940-1950 Sakızağacı acı ve dul gerçekliğini geniş meşrepli çoğunluğa, özellikle yazın savcılarına nasıl ve kime anlatırsınız!)

Ben, tam 40 insan yılıdır, hemen hemen bütün eleştiricilere, kahyalara, şiiri atlayan şiir otoritelerine sunturlu bir hassiktir! çekerim, çekiyorum ama gerçek 'çatalak'ları incitmeden: *"Ne haber 'çatalaklar!"* Elbette çırılçıplak bir türkçeyle!

Eh, onlar da beni, *tam 40 insan yılı,* dışlarlar, dışlayacaklar doğallıkla. Hemen herkesin alındığı derlemelerde bile benden ancak en arkalarda ve 5-10 yaş benden küçük sıradan insanlar kalabalığında biraz sözedebilirler o kadar. (Başta Memet Fuat, Rauf Mutluay olmak üzere.) Geniş mezhepliler dünyasında e! her bir şey karşılıklıymış, "oldu! annem babana bedava veriyor mu?" gibisinden yani.

Ne yapalım yani? Biz Eceabat'daki takunyalı öğrenciliğimiz sıralarında şiirleri deftere, kırmızı marj çizgisinin dar soluna inci gibi ufak harflerle dizerdik. Ben bugün de her bir şeyinize, olgunuza ve etkinliğinize *marjın da marjından bakmaktan* mutluyum, iyiyim.

Evet; Nilgün Marmara, Füruzan, Mübeccem İzmirli, 'Emine' Sevgi Özdamar, Gülten Akın, Ayhan Bozfırat, Güner Kuban, 'Elizabet' Muazzez Menemencioğlu, İnci Aral, Sevgi Soysal, Sevim Burak, Tezer Özlü, Nazlı Eray, Füsun Erbulak, Güner Ener, Zühal Tekkanat.. v.b. üzerine söyliyeceklerim vardı zaten.

Özellikle, şiirin Ankara başköşesinde bir 'ana' gibi ve olarak oturan Gülten Akın ve Sevgi Soysal, İnci Aral ve 'sıkı yazar' Sevgi Özdamar (20 yıl önce onunla İsviçre'ye birlikte uçmuştuk, benim bir sağaltım işi için; Zürih).

Doğrusu ya biz kırk yıl önce de (evet, tam kırk yıl olmuş, 63 yaşına da vardık ve Ergin Günçe, Metin Eloğlu, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Tevfik Akdağ.. beni ve arkadaşlarını yalnız bırakarak gittiler küle!, vardık ama ne yaparsak yapalım edebiyat arestasının vakanüvisleri yine de bize pek yüz vermiyorlar. Görüyorsunuz nasıl sağduyulular değil mi?) *şarkılarla, kantolarla iş işlemeye başlamıştık değil mi şiirde?* Kantocu Peruz, Beşiktaş'ta Fulya Tarlası'na bakan bir barakada yok yoksulluk içinde ölen Denizkızı Eftalya.. v.b.den, 'Acıların Kadın'ı Bergen'e, Roza Eskenazi'ye, Kibariye'ye dek gelmişiz!

Şimdi *"Denize Döktüğümüz Şarkılar*'la (bu kullanılış şair Ümit Bayazoğlu'nundur, güzel!) yeniden açılıyoruz biraz. Güzel bir şey her zaman kötülükten çıkacak değil ya; sıradanlıktan ve sıradan insanların çığlıklarından da çıkar, çıkabilir. (Özgünlük de; bilinenlerin aksine, temelde sıradanlıktan doğar!)

Ben, bu 'soğuk' *Çanakköy*'de, bir yandan, hemen hiçbir düşünce üretmeyen ve de alabildiğine ilkel *Çanakkale Aşireti*'yle (Gümüşbalığı Talat ile 'Hamsi' Ahmet'in anneleri *'Penelope' Zeynep, 'Palamut' Kırılgan Yücel..* kimi birkaç insan bunun dışında kalabiliyorlar) yani Dardanel'in cumartesi çocukları olan sardalyelerle, köpekbalıklarıyla, kayabalıklarıyla bir iskorpit olarak uğraşırken;

bir yandan da, (Küçük) Anafartalı ünlü anamız kahraman kadın Çanakkaleli Melahat için ısmarlanmış ama (yalnız iki el ateş edildi!, öldü ve derin çukura ve üzerine de rastgele birkaç kürek sönmemiş kireç atıldı; biliyor musunuz vuran tombalacı Ceylan şimdi aramızda elini kolunu sallıyarak yaşıyor!) yarım bırakılmış ve modern dünyamızda dikkafalı ve kabadayı olmuş bir Süssmayer'in, genç bir 'rebetes'in bütünlediği morötesi bir 'requiem'e düşünürken;

(evet, evet, kapı ardındakilerin siyah hasır şapkalarının güneşten atınca mora dönüşür) bu "İyilik de Kötülük de Yalnız İnsanlardan Gelir" yazısını çiziktirmeye başladım.

Bu çapraz yazı, biraz şiirden sayılabilir değil mi kesinliksiz? Düzşiir gibi. *Orta okur*'un da dikkate alınması gerekir bence. Bir yanlış anlaşılma filan yok. Evet, olduğu gibi yazıyorum ve *'orta okur'* diyorum. Çünkü değil *'sıkı şiir'* düşüncesi Sait Faik'in kusursuz hikayesi *'Çarşıya İnemem'* bile daha algılanmamıştır.

Ve bırakın da, hiç değilse bu kakışımlı yazıda, kendi kendimi yıkayım. —Benim avadanlık olarak bir *'İngiliz anahtarı'* olduğum tasarlanırsa—. Ortaçağdan bir ünlü İngiliz şairi John Dunne'ın bir bitirim dizesi aklıma geldi:

"Sana yol olsun diye soyundum!".

Biz de şimdi genç ve yeni *'sıkı şairler'e* yol olsun isteriz, istiyoruz. (Akif Kurtuluş, Metin Üstündağ, İsmail Uyaroğlu, İzzet Yaşar, Enis Batur, Cezmi Ersöz, Murathan Mungan, Küçük İskender, Mehmet Müfit, *'paramparça bir şair'* Mustafa Irgat, Yücelay Sal, Sami Baydar, Yıldırım Türker, Cahit Koytak, Metin Cengiz.. v.b.)

II-

Buenos Aires'li 'şair' Borges'e, "Kadınlar üzerine ne düşünüyorsunuz? diye sormuştur 'kör' bir eleştirmen!

(Ünlü ve büyük ressam Cihat Burak'a, "Resim nedir, üzerine ne düşünüyorsunuz?" diye sorulmuştur. Cihat Burak da, hiç düşünmeden, biraz da çakır keyifür: "ananın 'mı!" der. Böyle sorulursa böyle karşılık alınır işte.)

(Kendi alanlarında başarı kazansalar bile, herhalde insanı dışladıkları için olsa gerek, eleştiriciler, yazın savcıları genellikle (kamaşmadan mı bilmiyorum) kör oluyorlar. Hiçbir konuda da ne yapsan ne etsen aymazlar. Bence nodul değneği bunlar için kullanılmalıdır, mandalar ya da için değil! Ama yine de bir dürtü acaba işe yarar mı diye düşünülüyor. Oysa tıkır ve çıkar onlar için gerçekten de çok önemlidir. "Tıkır, nüfuzlu olmak; gazetelerde köşesi ya da sayfası olmak; bir televizyonda programı olmak.. v.s. bizim için hiç önemli değildir!" lakerdalarına aldırmayın siz! (Hem kimsesiz, hem parasız yatılı olduğu için Cemal Süreya gibi şiirde ve düşüncede de gerçekten çok önemli bir işlevi olan sıkı bir şairi bile Vedat Günyol, Güzin Dino, Adnan Benk, hayattan uzak Memet Fuat, Hasan Pulur.. nasıl acımasızca dışlamışlardı yaşarken.) (Hele bir marş kralı için hemen tek ölçüt İstanbullu büyük ailelerden olmaktır. Ben bu gerçekleri tam kırk yıldır yaşayarak gördüm, görüyorum da.)

Nerde kalmıştık? Borges'de. Evet, *Borges de karşılığını bir karşı-soruyla verir: "Ama hangi kadınlar?"*

Ben de derim ki;

Nilgün Marmara, 'Emine' Sevgi Özdamar, Ülker Köksal, Adalet Ağaoğlu, Latife Tekin, Naz Erayda, Ece Aykız, Yeşim Dorman, Pınar Kür, Sennur Sezer, Oya Baydar, Bilgesu Erenus, Özay Erkılıç, Feride Çiçekoğlu, Sevim Burak, Tezer Özlü, Alev Alatlı, Selçuk Baran, Yıldız Sertel, hatta hatta 'Saba Melikesi' Emel.. teker teker ve ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. Ve bütün yazın tarihimiz baştanbaşa ve yeniden incelenmelidir. Tüccar-terzi anlayışından hemen ve şimdi vazgeçilmelidir!

Ama en sonunda ortak paydalar ortaya çıkarsa, o başka.

Onu da atlılar çözecektir, çözer!

"Geceleyin gördüm. Ve işte. Al bir ata binmiş bir adam. Derenin dibinde mersin ağaçları arasında duruyordu. Ve arkasında ak, kula ve kır atlılar vardı!"

1994